

In Memoriam Nederlandse jezuiten 2003 – 2004

[Ruud SONNEN](#), [Frans SCHUURMANS](#), [Godfried VAN VOORST TOT VOORST](#), [Theo TEN BERGE](#),
[Theo HENDRIKS](#), [Chris MELCHERS](#), [Henk VAN RUYVEN](#)

Ruud Sonnen

* 21 november 1923 + 24 januari 2004

Goede God, wil U mij geven dat niet ik leef maar dat U leeft in mij. En dat U werkt door mij voor het welzijn van de mensen en voor een gelukkige toekomst van onze wereld, Uw instrument, zoals Jezus dat was. Dank U wel, goede God.

Dat zijn de laatste zinnen in het voltooide manuscript van zijn tweede boek, dat hij bij zijn sterven achterliet. Zinnen ook, die uitdrukking zijn van *De smaak van God*, de titel van zijn eerste boek. Zij geven ook iets weer van de geschiedenis van Ruuds bestaan, dat aanvankelijk in de diepte overschaduwd bleek door een diepe angst. Begonnen na de middelbare school als toekomstig arts, vanuit een kinderrijk katholiek gezin, werd hij na noviciaat en filosofie gevormd in de natuurkunde aan de Technische Universiteit van Delft. Na afsluiting van de studie voor het priesterschap raakte hij tijdens de na-conciliaire periode verbonden met de niet aflatende veranderingen in theologie en catechese als medewerker aan het Hoger Katechetisch Instituut in Nijmegen. Ruud is een mens geweest in wiens leven zich een tweede levensfase aandiende, die mede gekenmerkt werd door een kwetsbare gezondheid. De nabije aanwezigheid in het dagelijks leven van dierbare medemensen, het levensechte klimaat in de parochie van zijn woonplaatsen Odijk en Voorhout, waarmee hij pastoraal verbonden mocht zijn, zijn trouw vasthouden aan een 'dwarsverband' met medebroeders in de regio Utrecht, hebben hem geholpen om in een diepe geloofscrisis Gods aanwezigheid in zijn eigen binnenste te mogen gaan ervaren. *Ik zocht U buiten mij, maar Gij waart in mij!* Het werd voor hem een bron van vreugde en vrede. *Levend water, ook om uit te delen aan anderen. Je kunt eruit putten zoveel je wilt!* Die bron van diepe vrede heeft Ruud geholpen zijn angstigheid de baas te blijven. Die vrede liet hem ook niet in de steek toen zijn lichamelijke conditie ernstig begon te wankelen. Voor hem is nu *De smaak van God* eindeloos nieuw.

Frans Schuurmans

* 11 november 1911 + 23 maart 2004

Wie nu, na de voltooiing, het leven van Frans Schuurmans overziet, kan beter verstaan waarom Nederland voor hem een te kleine leefomgeving zou zijn geweest. Bovendien helpt het om te begrijpen, waarom hij als 'novicius inter scholasticos' tijdens het junioraat de orde weer achter zich liet. Hij was niet in aanmerking gekomen om gedurende het noviciaat naar Java in Nederlands Indië uitgezonden te worden. Na een half trad hij opnieuw de orde binnen, nu in het noviciaat van de SJ-provincie van Toulouse, Frankrijk. Ruim een jaar later vertrok hij vandaar naar Madagascar. Vanaf zijn eerste geloften in 1938 tot 1973 is hij daar onafgebroken geweest. Hij was er een tijdje leraar engels en koördirigent op het college. Maar onder de medebroeders kreeg hij niet voor niets de bijnaam van *broussard – man-uit-de-rimboe*, werkend in de moeilijkste districten ten Noorden van de hoofdstad Tananarive. Gedurende bijna 20 jaar kreeg hij er successievelijk de verantwoording voor 5 staties. In nagenoeg alle werd hij er bouwheer van huis en kerk. Dat is hij ook geweest van het SJ-studiehuis en van een huishoud- en landbouwschool. Toen hij 62 jaar was kwam hij weer naar Nederland en werd hij opnieuw lid van de Nederlandse Provincie. Maar wat een overgang voor deze man: aalmoezenier en conrector van de R.K.Ziekenverpleging In Hilversum! Lang kon dat niet duren. Hij keerde terug naar Zuid-Frankrijk. Daar leefde hij nog 20 jaar als operarius. In een brief uit 1982 gunt hij ons ook een blik in zijn innerlijk. *'t Mooiste in het Zuiden ligt hierin, dat 't sacrale niet vreemd staat op de natuurlijke levensdrang, ja, dat 't er bij hoort, als de witte kam op 'n onstuimige golf, om tezamen blij en eensgezind 't overdadige van Gods levenskracht in de natuur weer te geven. Hier voel je zo diep en zo innig aan met je gelovige hart, dat 't leven één is, en maar één bron kent: de Vader!, die vol goedheid zit en 't breed laat hangen.* Bij die Vader heeft hij nu zijn tehuis gevonden.

Godfried van Voorst tot Voorst

* 12 oktober 1918 + 17 augustus 2004

Om Godfried van Voorst tot Voorst in meerdere opzichten te typeren met een niet-Nederlands woord: hij was een *outgoing* persoon. Letterlijk: een groot deel van zijn leven was hij dagelijks op tocht met zijn auto en onder de mensen. Als persoon: ingaande op wat de mensen met hem wilden delen. In de aard van zijn werk: een mengeling van allerlei vormen van priesterlijk en sacramenteel apostolaat naast uitingen van diaconie in nabijheid bij zieken, bejaarden en gehandicapten. Als raadgever en counselor. *Outgoing* ook in zijn gebedsleven en zijn meditatieve aandacht voor de natuur en de schepping. Wie hem binnen en buiten de Sociëteit van Jezus van meer nabij mocht leren kennen, ontmoette in hem een trouwe, optimisme uitstralende, hartelijke en eenvoudige mens die intens genoot van zoveel aardige mensen om hem heen". Hij vertelde zelf: *Die mensen zijn jong en oud, religieus, priester, leek. Soms een eenling, dan weer een groep. Ze boeien je door hun luisterbereidheid; en door de gesprekken met hen groei je zelf naar God. Ze zijn getrouwd of dromen ervan alleen van God te zijn en dienstbaar aan de medemens. Je mag op bezoek bij mensen die ziek zijn of behoefte hebben aan een gesprek. Je kunt biechthoren en bemoedigen, en dan weer alleen maar luisteren. Je ontdekt hoezeer God werkelijk met zijn mensen bezig is. Het is een werk van genade. Achter zijn jovialiteit verborg hij hoe het leven soms hard is geweest voor hemzelf. Hij is in de 88 levensjaren als mens, als Jezuiet en priester gegroeid van 'een verlangen om Christus naar de mensen te brengen' naar 'de mensen naar Christus en God te brengen'. Godfried is levenslang een reiziger geweest, vertrouwend op de boodschap die hij onder de mensen uitstraalde: *Het Rijk Gods is nabij!* Daar, zo hopen wij, is hij nu aangekomen.*

Theo ten Berge

03 augustus 1914 + 30 september 2004

Een heel lang leven is Theo ten Berge ten deel gevallen. Het werd een leven van voortdurende ups en downs. Het is ook een leven geworden, waarin deze mens, deze Jezuïet en priester, door zeer velen is gedragen, bevestigd en gestimuleerd, met aandacht en liefde omgeven. Zodat hij van zijn kant met zijn levenservaring van duisternis en licht, van geloof en hoop, en met zijn priesterlijke inspiratie, anderen heeft kunnen dragen en sterken. *Gij hebt op mij uw hand gelegd* (Psalm 139). Daarop vertrouwde hij. En temidden van alle wederwaardigheden was er een diep religieuze ondergrond. *Alles aanvaard ik, als uw wil maar geschiedt in mij en in al uw schepselen*. Dat voltrok zich meestal in kortdurende engagementen. In Groningen, gedurende twee perioden in Den Haag, in Nijmegen als moderator van de verpleegstersschool, als assistent en redactie-secretaris van het maandblad *de Heraut*, als medewerker in het Katholiek Documentatie Centrum aan de Katholieke Universiteit. Ook voor korte tijd in Zuid-Afrika. In de latere jaren regelmatig in Zwitserland waar het klimaat hem zichtbaar goed deed. Hij hield zichzelf op de hoogte van ontwikkelingen in kerk en wereld, en had de mensen, voor wie hij zorg droeg, werkelijk iets te bieden. Zelf voelde hij zich aangetrokken tot de charismatische beweging. Want zich ergens thuis voelen, en opgenomen worden in een hartelijke en gelovige kring van mensen, was heel belangrijk om te kunnen geven van wat hij in zijn geroepen-zijn had ontvangen en beleefd. De vrede en de rust in Gods aanwezigheid zijn hem van harte gegund.

Uit de Indonesische Provincie

Theo Hendriks

* 03 juni 1933 + 13 mei 2004

‘Dorus’ noemde hij zichzelf graag. Een roepnaam die eenvoud uitstraalt. En zijn leven als medebroeder gedenkend mogen wij dat met deze eenvoud ook karakteriseren. Hij was iemand voor overzienbare omstandigheden, voor werk en taken die duidelijk waren en eenvoudig. In de Kanisius Uitgeverij in Yogyakarta, Indonesië, hielp hij bij het toezicht houden op administratie, verkoop en debiteuren. Daarin liet hij zich niets wijs maken. Menige keer was hij zelfs de computer, en nog meer de mensen die deze bedienden, de baas. Ook door mensen, die hadden gemeend ‘de cijfers te moeten aanpassen’ liet hij zich niet om de tuin leiden. Hij was in die dingen zeer accuraat. Datzelfde kan gezegd worden van zijn spiritualiteit. Daarin had hij een voorkeur opgebouwd voor eenvoudige en trouw vervulde devoties. En diezelfde eenvoud straalde hij uit waar het ging om de omgeving waarin hij zich thuis voelde. Een kleine groep van vertrouwde mensen met wie relaties vanzelfsprekend waren, eenvoudige gezelligheid in het samenleven, liefst met Nederlandse medebroeders, waarvoor hij dan de voorwaarden wist te scheppen. Op verschillende plaatsen is hij na zijn priesterwijding minister en kapelaan geweest. Het grotere project, waaraan hij langere tijd heeft gewerkt, was het samenstellen van een *Boelenboek* voor de Indonesische SJ-provincie. In dit boek wordt met grote zorgvuldigheid de uitgebreide verzameling van actuele en historische gegevens over medebroeders bijeengebracht. In de loop van de tijd werd het gaandeweg het meest geraadpleegde boek in de recreatieruimtes van de SJ-huizen. Na zijn tijd op de Kanisius Uitgeverij vertrok Theo naar Emmaüs in Gori Sonta om deel te nemen in de zorg voor de bejaarde en zieke medebroeders aldaar. Uit waardering voor zijn toewijding daarin getoond heeft hij daar tenslotte zelf die zorg van anderen mogen ondervinden en is daar gestorven. Zijn religieus leven binnen de SJ-provincies van Nederland en Indonesië mogen we respectvol samenvatten in de uitspraak: *Meer doen met minder*. De Heer van het leven, die eenvoudigen en geringen een warm hart toedraagt, heeft hem nu opgenomen in Zijn genade.

Chris Melchers

* 15 mei 1930 + 05 september 2004

Dat Chris Melchers, als ruim 20-jarige, in het noviciaat door de magister werd 'uitgekozen' om voor een 'stage periode' gedurende 6 weken als mijnwerker ondergronds te gaan werken in een van de Limburgse mijnen, tekent zowel de indruk die hij toen op anderen maakte, als wellicht ook de indruk die hij gedurende heel zijn leven bij anderen achterliet: hard en streng voor zichzelf, nogal dominant in toon en houding, kritisch in zijn oordelen, behoorlijk onafhankelijk, overtuigd van zijn kunnen. In de lange studietijd van zijn SJ-opleiding was hij geen hoogvlieger. Maar eenmaal priester, en na enkele jaren pastoraat in de van oudsher bestaande Sint Jozef-parochie in Semarang, werd zijn religieus engagement uitgedaagd door de in Europese ogen sterk achtergebleven sociale ontwikkeling in de dessa's. Dat betekende een geleidelijke start van diaconaal werk, van een heel eigen vorm van sociaal apostolaat. Kleine mensen helpen om aan kleine kredieten te komen. Hen blijven bijstaan met een stuk organisatie. En wanneer het lukte, dan dat kwetsbare begin laten uitgroeien tot een welvarend bedrijfje. De bescheiden stichting, door hem begonnen, is in de loop van de jaren uitgegroeid tot een echte kredietbank. Daarbij werd hij natuurlijk niet gespaard voor vele kleine en meer omvangrijk mislukkingen en teleurstellingen. Bijstand vanuit het Duitse *Misereor* kwam hem daarin vaak te hulp. Hij organiseerde ook de training van zijn medewerkers en veldwerkers in cursussen van enige weken of maanden. Daarvoor bouwde hij bij de bank een onderkomen. Zoals hij tegenover zichzelf hard en streng was, zo was hij dat ook in zijn eisen aan hen. Maar onder dat alles lag een sterke bewogenheid, gegrondvest op het Evangelie en de Ignatiaanse spiritualiteit. Die bewogenheid werd ondersteund door de krachten die in zijn persoon waren neergelegd. Zichzelf bleef hij inzetten, probeerde tot prestaties te komen. Dat vroeg hij ook van de mensen met wie en voor wie hij werkte. Als gevolg van een korte ernstige ziekte kwam er toch een einde aan dit ondergronds met activiteiten gevulde Jezüetenleven. We mogen zeggen: met Gods genade, die deze krachtige mens heeft geroepen, is hij geslaagd in zijn niet alledaagse vorm van diaconaal apostolaat.

Uit de Provincie van het Nabije Oosten

Henk van Ruyven

* 02 december 1935 + 03 juli 2004

Henk van Ruyven heeft zijn naam en afkomst eer aangedaan door, terwijl hij zelf een eenvoudig mens was, heel aanwezig en nabij te zijn bij gewone mensen, in al hun verscheidenheid van leeftijd of levensmogelijkheden, dienstbaar en respectvol. Met name naar de kleinen en armen ging zijn voorliefde uit. Hij was aandachtig en uitermate trouw. Zijn aanwezigheid gold de persoon van degenen die hij ontmoette. Tezamen met zijn kunde om voortreffelijk Arabisch te spreken maakte dat hem ook bijzonder geschikt om geestelijk begeleider te zijn en retraite-leider. Het begin en het einde van zijn aanwezigheid in Egypte speelde zich af in de provinciestad van Minia. In de tussenliggende bijna 20 jaren, woonde hij op het College La Sainte Famille in Caïro. Daar was hij vooral vele jaren directeur van een school voor basisonderwijs. Henk kende zijn kinderen en hield van hen. Dat bleek uit de wijze waarop hij over hen sprak. En naast dat alles gaf hij in de tijd na school zijn persoonlijke zorg aan geestelijk gehandicapten in het kader van *Geloof en Licht*, de beweging van Jean Vanier. In het verlengde van de vorming op de basisschool zette hij zich daarbij in voor de waarde en de waardigheid van die kinderen, zodat ze een thuis zouden kunnen krijgen in de mensengemeenschap. En hij kon dat, omdat Henk zelf echt thuis was in Egypte, thuis bij de mensen al levend in hun taal, thuis bij zichzelf; thuis ook in het hart van Christus, zijn Heer, Diens taal spreken met wat hij deed en hoe hij leefde. Hij was altijd echt, authentiek en transparant. Een fijn en blij mens.